

Postajati: Majhen korak za pravice žensk v Savdski Arabiji, a velik za opolnomočenje žensk v filmskem svetu

ADHAM YOUSSEF

Dejstvo, da Savdska Arabija podpira produkcijo filmov ženskih avtoric, ne spere krvave zgodovine zlorab človekovih pravic in diskriminacije nad ženskami v državi.

Ali bi filmi morali spremeniti svetovni nazor nekega naroda? Ali pa bi morali filmi spremeniti, kako ljudje prikazujejo sami sebe? V projektu **Postajati** (Becoming, 2021), ki je omnibus petih kratkih filmov, režiserke Hind Alfahhad, Jowaher Alamri, Noor Alameer, Sara Mesfer in Fatima Al-Banawi položijo moč in svobodo v roke ženskih likov v njihovih filmih.

Diskusije, ki se vnamejo o filmih z Bližnjega vzhoda in Severne Afrike, se pogosto namesto o dejanskem filmskem izdelku vrtijo okoli pogojev njegove produkcije. Taka retorika, ki spremlja film, ter teatralnost in PR, ki gresta onkraj predvajanja filma, z osredotočanjem na kontekst vizualnemu delu odvzamejo kreativnost ter omejujejo način, kako publika dojema film.

Pogosto slišimo opise, kot so »tunizijski film o spolni zlorabi«, »iranska zgodba o vladnih usmrčitvah«, »kurdski film o ženski militantnosti«, »sirijski film o ženski seksualnosti«. Pri filmu *Postajati* obstaja tveganje, da se bo govorilo samo o ženskih pravicah. Vendar bi morala diskusija preseči to retoriko in se poglobiti v tehnike, načine pripovedovanja in filmske vplive, ki so jih režiserke uporabile, da bi povedale svojo zgodbo. Pričakovati je, da bo film požel uspeh tako pri publiku kot na institucionalni ravni, pa tudi v nearabsko govorečem svetu.

Film sestavlja pet zgodb o petih različnih ženskah različnih socialnih razredov, izobrazbe in družbenega miljeja. Osramočena mati na poroki srednjega razreda; nesrečna

delavka, katere mož ni nikoli doma; privilegirana karieristka, ki živi v elitni soseski v Riadu; izobrazena farmacevtka, ki v obupu poseže po tradicionalnih zeliščnih zvarkih, da bi zanosila; stara beduinka, travmatizirana zaradi izgube hčere; nerodna in sramežljiva najstnica, ki je pravkar dobila prvo menstruacijo. Vse vzamejo svojo usodo v svoje roke.

V filmu je do neke mere opaziti patriarhat v družbi, a ne skozi prizmo vladne politike in ekonomije. Vendarle pa so ženski liki, pa naj bodo žrtve ali zmagovalke, tisti, ki prevzamejo nadzor nad pripovedjo. Prav to pa je tisto, kar na savdski filmski sceni počnejo režiserke *Postajanja*.

Režiserke v filmu dekonstruirajo različne tabuje in humanizirajo raznorazne negotovosti, s katerimi se spopadajo liki. In kar je najpomembneje, to dosežejo, ne da bi fetišizirale nebelske ženske, saj tabujev ne prikazujejo kot probleme, ki se tičejo samo Savdske Arabije. Tako denimo v petem filmu najstnico pograbi panika ob prvi menstruaciji, vendar ne zato, ker živi v Savdski Arabiji, pač pa zato, ker je adolescentka, ki se le stežka pogovarja s svojo mamo.

Filma se ob njegovem edinstvenem dostopu do intimnih zgodb ne sme razumeti kot pogleda kamere, usmerjenega v eksotična, nenavadna in prepovedana mesta, kjer ženske ne skrivajo obrazov in teles – mesta, ki pogosto napajajo fantazije orientalističnih umetnikov (in umetnic) o tem, kaj naj bi vzhodnjaške ženske počele v teh skritih prostorih. Prav nasprotno, vizualno unikatnost tega omnibusa gre razumeti kot trud, da bi kamera te prostore dosegla in prikazala njihove zgodbe.

Bolj kot korak vladnih kulturnih institucij, v katerih najverjetneje dominirajo moški, k liberalizaciji konservativne

družbe, lahko film razumemo kot korak k večji avtonomiji žensk pri pripovedovanju lastnih zgodb. To pa ne opolnomoči zgolj njih samih, pač pa tudi druge ženske.

Ker je film nastal v produkciji Mednarodnega filmskega festivala Rdečega morja, ki je poskrbel tudi za njegovo promocijo, festival pa je eden od projektov vladnega ministrstva za zabavo, se film *Postajati* lahko zdi kot kulturni produkt, katerega namen je prikriti savdske zlorabe nad ženskami, političnimi aktivistkami in aktivisti, zagovornicami in zagovorniki človekovih pravic in LGBT skupnostjo.

Mednarodni filmski festival Rdečega morja razpolaga z velikimi sredstvi in kapitalom, s katerimi lahko najamejo največje talente filmske industrije in najboljše programske vodje ter na projekcije in festivalske dogodke pripeljejo najboljše kritičarke in kritike, režiserke in režiserje ter filmske zvezde. Vendar pa je potrebno takšne kulturne produkte in dogodke vzeti pod drobnogled.

Lahko bi rekli, da je film, ki so ga ustvarile Alfahhad, Alamri, Alameer, Mesfer in Al-Banawi, rezultat dolgoletnega

truda, krvi, potu in solza aktivistk in aktivistov na področju človekovih pravic in feminizma ter novinark in novinarjev in blogerk ter blogerjev, ki se bojujejo za to, da bi marginalizirani ljudje lahko svobodno povedali svoje zgodbe. A še bolj prav je, da se ob tem filmu osredotočimo na nadarjene ženske, ki jim je uspelo priti do filmske izobrazbe. Naj bo to poklon vsem režiserkam, scenaristkam, igralkam, režiserskim asistentkam, vodjem kastinga in celotni filmski ekipi, ki je tako pomembnemu filmu omogočila, da je ugledal luč sveta. ■